

ندای اصفهان

کتاب الصلاة- احکام صلوٰه مندوبه- فصل فی الصلاة المسافر

کدخبر: 133451

25 اسفند 1399 در ساعت 6:46 ق.ظ

ندای اصفهان- جواد جلوانی

(مدرسه علمیه صدر بازار اصفهان)

در ادامه تقریر درس خارج فقه آیت الله سید ابوالحسن مهدوی (زید عزه) مورخ چهارشنبه ۸/۱۱/۹۹ به نظر طلاب و علاقه مندان می رسد.

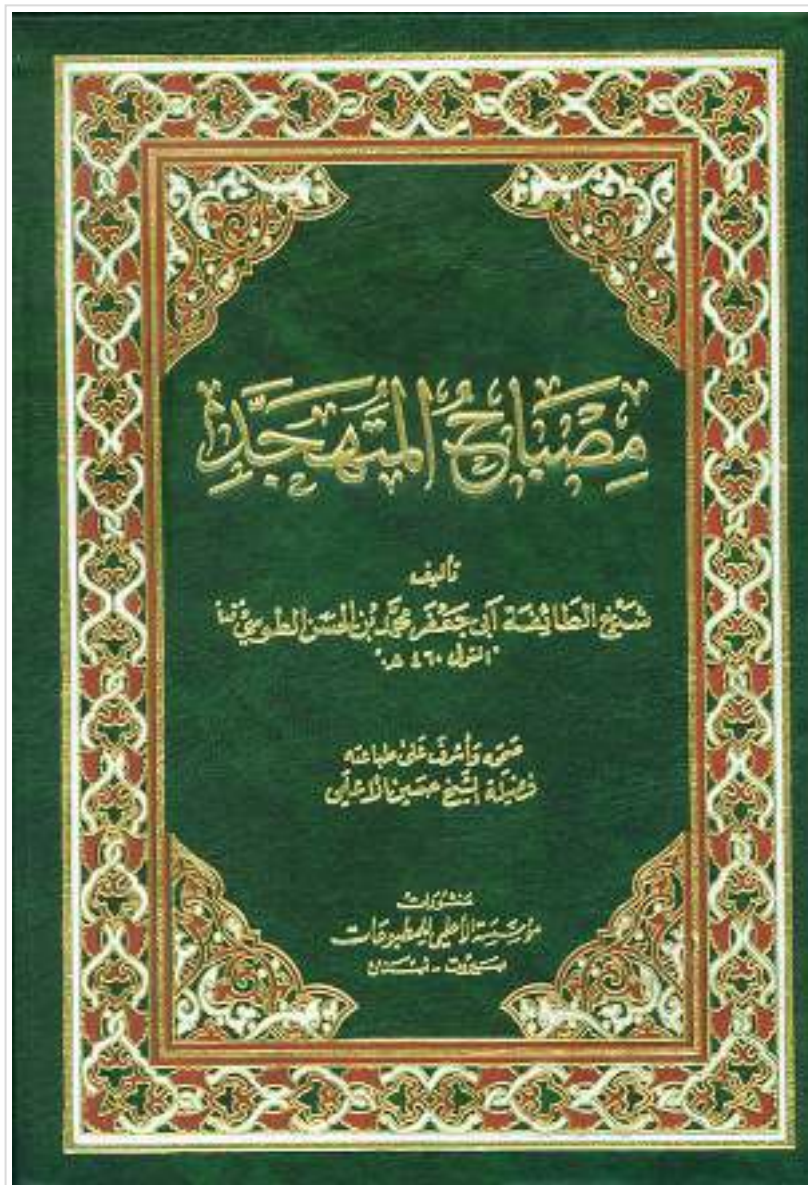
جهت دریافت دروس قبلی اینجا را کلیک کنید.

کتاب الصلاة- فصل فی الصلاة مندوبه- احکام صلوٰه مندوبه- مسئله ۶ و ۷- فصل فی الصلاة المسافر- مقدمه

***

بسم الله الرحمن الرحيم.

مسئله ۶ و ۷: می فرمایند نوافل تمامش دو رکعتی است و جایز نیست زیاده بر دو رکعتی و نه نقیصه که بخواهد یک رکعتی بخواند، مگر در «صلاة اعرابی» و یکی هم «نماز وتر». این هم در مسئله یک از فصل تعداد رکعات آنجا مطرح شد و مشهور استثناء صلاه اعرابی در طرف زیاده است و صلاه وتر هم استثنا شده به طرف نقیصه از رکعتین. البته یک احتمالی هم بعضی داده اند که آن چیزی که از کتاب «مصباح المتہجد» شیخ طوسی در صلاه اعرابی نقل شده است این اصلاً مجعول باشد، ولیکن رباعی هم هست. اگر به یاد داشته باشید قبلاً صحبتش در این زمینه شد.

چند مساله فرعی درباره احکام نوافل هست که ۱۳ مورد را این جا بیان می‌کنم:

مسئله اول این است که جلوس در نافله یا مشی در نافله آن هم اختیاراً جایز است. این در مسئله چهار در اعداد فرائض مطرح شد و این که می‌فرمایند جواز الجلوس و المشی فیها- این مشی در نافله دو احتمال دارد؛ یک احتمال این است که اتیانهُ الماشیاً یعنی از ابتدا بخواهد به حالت ماشیاً انجام بدهد این اگر باشد اشکالی ندارد و قطعاً درست است.

احتمال دوم این است که مشی در نافله بعد از قیام باشد. اول ایستاده است و دارد نافله می‌خواند وسط نافله یک مرتبه حرکت بکند. پس معنای دوم «مشی در نافله» به معنای مشی در اثناء نافله است. این چیزی است که هیچ دلیلی برایش نداریم و احوط آنست که این کار را ترک بکند. ارتکاز متشرعه هم همین است که این کار را نمی‌کردند که همان طور که دارند نافله می‌خوانند یک مرتبه حرکت کنند و راه بروند آن هم به حالت اختیاری، حالا یک زمانی اگر اضطرار باشد آن طوری نیست.

مسئله دوم این است که در نافله سوره واجب نیست مگر بعضی از نمازهایی که نافله است اما مخصوص به یک کیفیت است که قبلاً صحبتش را کردیم.

مسئله سوم جائز است به بعضی از سوره در نافله اکتفا بکند. این هم بحثش مطرح شد.

مسئله چهارم قرائت بیش از یک سوره جایز است و آن هم اشکالی ندارد. در نافله می‌شود دو سوره یا بیشتر بخواند.

[مسئله پنجم](#) قرائت عظام در نافله جایز است که این را در مسئله ششم از بحث قرائت مطرح کردم.

[مسئله ششم](#) جواز عدول در نافله از یک سوره به سوره دیگر مطلقاً است. در نافله می‌گویند که همه جا می‌توانیم از هر سوره‌ای به سوره دیگر منتقل بشویم. این هم در مسئله هجدهم از بحث قرائت گذشت. البته احتیاط آن است که بعد از این که به نصف سوره رسید ترک عدول بکند و نیز احتیاط آنست که در سوره جهد و توحید مطلق عدول نکند ولو آنکه اول سوره را تازه شروع کرده باشد.

[مسئله هفتم](#) این است که اگر سهواً رکنی در نافله زیاد شد اشکالی ندارد. این را در مسئله هفتم از شکوک بحثش مطرح شد.

[مسئله هشتم](#) این است که در نافله اگر شک بین رکعات کرد باطل نمی‌شود بلکه مخیر است بین اینکه بنا را بر اقل یا بر اکثر بگذارد. این هم در هفتم از شکوک صحبتش را کردیم.

[مسئله نهم](#) این است که اگر در نافله اسباب سجود سهو واجب نیست، مثلاً اگر تکلم کرد واجب نیست سجده سهو انجام بدهد. قضاء سجده و تشهد فراموش شده باز در نماز نافله نیست اگر یقین پیدا کرد که سجده و تشهد را فراموش کرده و همچنین صلاۀ احتیاط هم ندارد که اگر شک در رکعات کرد بخواهد بنا را بر اکثر بگذارد و بعد یک رکعت احتیاط بخواند. این هم در مسئله هفتم در شکوک قبلاً بحثش مطرح شد و احتیاط آن است که قضای سجده یا تشهد را که یقین دارد فراموش کرده به جا بیاورد. حالا تشهد را باید بگوییم که مثلاً فراموش کرد و نماز را با سلام تمام کرد و بعد یقین کرد که تشهد را انجام نداده است احتیاط آن است که تشهد را به جا بیاورد چون ما در احکام تکلیفی فرقی بین نافله و فریضه نداریم مگر موردی که یقین به تفاوت آن‌ها داریم.

[مسئله دهم](#) این است که می‌تواند نافله را در داخل کعبه انجام بدهد و یا روی پشت بام کعبه انجام بدهد. آن هم در مکان مصلی قبلاً در مسئله ۳۰ صحبتش شده است.

[مسئله یازدهم](#) این است که در نافله جماعت مشروع نیست، مگر در نماز استثقا و بنابر قولی صلاۀ غدیر هم می‌تواند به جماعت بخواند. این هم در مسئله دوازدهم از بحث جماعت بحثش گذشت.

[مسئله دوازدهم](#) این است که نافله را می‌تواند اختیاراً قطع بکند و رها بکند. این هم در اوایل فصل بعد از مکروهات صلاۀ مطرح شد و البته گفتیم که اولی این است که اختیاراً قطع نافله را ترک بکند.

[مسئله سیزدهم](#) می‌فرمایند اتیان نافله در بیت، افضل از اتیان نافله در مسجد است، مگر این که نافله ای باشد که اختصاص به مسجد داشته باشد. بنابر آنچه مشهور است این را می‌گویند و بعد می‌گویند در اطلاق این کلام اشکال هست که مطلق بخواهیم بگوییم که همه نافله‌ها اتیان در خانه‌اش افضل بر اتیان در مسجد است. این هم در مسئله سوم از احکام مساجد مطرح شد و ما معتقد به خلاف این فرمایش سید هستیم. ما می‌گوییم که اولویت با همان مکان مسجد است منتها مشروط به این که مطمئن به خلوص باشد. این را توجه بکنید اطمینان به خلوص به خاطر این جهت است که فرض کنید هیچ‌کس در مسجد نباشد و این آقا می‌ایستد و نافله‌هایش را در مسجد می‌خواند خوب قطعاً باید بگوییم ثواب او بیشتر از این است که بخواهد در خانه خودش که غیر از مسجد است بخواند. لذا اطمینان به خلوص غیر از این است که بگوییم خلوص دارد یا ندارد.

دقت کنید این را دارند بیان می‌کنند که اگر در مسجد بخواند ولو خالص اما باید حواسش را جمع بکند. علتش این است که تمشی ریا در نوافل زیاد است، کسی که نافله می‌خواند بیشتر لب مرز ریا هست چون افراد توجه می‌کنند که این آقا چه قدر آدم خوبی است که علاوه بر واجبات نافله را هم می‌خواند. «ریا» در واجبات نسبت به نافله کمتر است چون واجب است و

نمی‌تواند ترک بکند اما نافله در هر حال اختیاری است و می‌تواند ترک بکند. این است که نمی‌گوییم کسی که نافله جلوی مردم می‌خواند حتماً ریا می‌کند بلکه می‌گوییم چون به مرز ریا نزدیک‌تر است باید دقت بیشتری بکند لذا می‌گوییم مراعات سر در نوافل بیشتر تاکید شده است. روی این جهت بعضی گفته‌اند که نافله را در منزل بخوانند وگرنه ظاهراً وجهی ندارد و مکان خانه خدا قطعاً افضل نسبت به منزل است، منتها شرطش همین است.

***

بحث بعدی ما «**صلاه مسافر**» هست که از بحث‌های مهم فقهی است و اختلاف نظر هم در آن زیاد وجود دارد. ما برای این که روز چهارشنبه یوم الشروع باشد بحث را در همین جا شروع می‌کنیم و ان شاء الله که خدا توفیق بدهد که کتاب صلاه مسافر را تمام بکنیم.

خط اول عروه این است که «لا إشکال فی وجوب القصر علی المسافر مع اجتماع الشرائط الآتیة»؛ البته شرایطش باید باشد، بعد از اجتماع شرایط آنگاه قصر واجب است.

کیفیت قصر هم بیان می‌کنند که ظهر و عصر و عشاء است و اما نماز صبح که دو رکعت است چیزی از آن کم نمی‌شود و نماز مغرب نیز همین طور است و از رکعات آن چیزی کم نمی‌شود.

سه نکته را در همین بخش عرض می‌کنم که برای شروع بحثمان باشد.

نکته اول: اینکه در نزد فقهای شیعه اجماع هست، ادعای اجماع هم خیلی شده که قصر در هنگام سفر با شرایط خودش واجب است و عمدتاً کسانی که وجوب قصر را نمی‌گویند از مخالفین هستند، چون آن‌ها گاهی قائل به استحباب حق هستند و می‌گویند که در هنگام سفر مستحب است، گاهی هم قائل به تأخیر بین قصر و تمام هستند و بعضی شان هم قائل به وجوب قصر شده‌اند.

ظاهر آن است که وقتی که آیه قصر (آیه ۱۰۱ سوره نساء) نازل شد دیگر همه واجب می‌دانستند که نماز را قصرأ بخوانند و کسی خلاف این را نداشت، گرچه در تاریخ نسبت‌هایی به مخالفین می‌دهند لیکن ظاهراً در زمان خود پیامبر کسی جرات نداشته که خلاف عمل پیامبر انجام بدهد و بخواهد نماز را کامل بخواند.

لذا باید بگوییم دلیل بر وجوب قصر، **اجماع و قرآن و روایات** است. البته اجماع را می‌دانید مدرکی هست وقتی که مدرک ما قرآن باشد به اجماع استناد نمی‌شود لکن ذکر اجماع برای پشت گرمی ما است که بدانیم اختلافی نیست و اجماعاً همه می‌گویند واجب است نماز در سفر شکسته خوانده بشود. اما آنچه مهم است اینکه باید به آیات قرآن و روایات استناد بکنیم.

نکته دوم: آیه قرآن نیاز به یک توضیح دارد. دقت کنید آیه ۱۰۱ سوره نساء می‌گوید وقتی که در روی زمین حرکت کردید و سفر کردید دیگر مشکلی ندارد (یعنی مورد سوال واقع نمی‌شوید) اگر نمازتان را شکسته بخوانید به شرطی که انسان‌هایی که کافر هستند شما را در فتنه و مشکل قرار بدهند، می‌ترسید که آن‌ها شما را اذیت بکنند و مشکلی برایتان درست کنند.

دو ظرافت در این آیه شریفه هست که این را باید بحث کنیم:

بحث اول: اینکه وقتی در سفر قرار گرفتیم آیه شریفه نگفته که «واجب» است نمازتان را قصرأ بخوانید بلکه می‌فرماید هیچ باکی بر شما نیست که بتوانید شکسته بخوانید. آیا این معنایش اختیار است؟ آیا می‌تواند قصر بخواند یا می‌تواند تماماً بخواند؟ در

